

1 грудня 2024 року – Всесвітній день боротьби зі СНІДом

Всесвітній день боротьби зі СНІДом відзначається щороку 1 грудня відповідно до рішення Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) та рішення Генеральної Асамблеї ООН, прийнятими 1988 року. З того часу минуло понад 30 років, але проблема боротьби з поширенням ВІЛ інфекції/СНІДу залишається досить актуальною для багатьох країн світу.

Метою Всесвітнього дня боротьби зі СНІДом є підвищення обізнаності населення про ВІЛ-інфекцію/СНІД і демонстрація міжнародної солідарності перед загрозою пандемії. Всесвітній день боротьби зі СНІДом – це ще одна можливість дізнатися про факти щодо поширеності ВІЛ-інфекції і втілити знання у практику. Якщо люди розуміють, як передається ВІЛ-інфекція, як їй можна запобігти та усвідомлюють сьогоденну реальність життя з ВІЛ – вони можуть за допомогою цих знань дбати про власне здоров'я і здоров'я інших та толерантно ставитися до тих, хто живе з ВІЛ-інфекцією.

Попри те, що починаючи з 2010 року, загальна кількість нових випадків ВІЛ-інфекції у світі постійно скорочувалась, ВІЛ-інфекція залишається головною проблемою охорони здоров'я в Європейському регіоні ВООЗ, а в східній його частині розвиток епідемії крокує найбільш стрімкими темпами в світі.

Основні факти:

- ВІЛ залишається серйозною глобальною проблемою охорони здоров'я, яка на сьогодні налічує 40,4 мільйона життів і передається по всьому світу;
- при цьому в ряді країн зростає кількість нових випадків зараження, тоді як в минулому цей показник знижувався;
- на кінець 2023 року в усьому світі налічувалося приблизно 39,0 мільйона людей, які живуть з ВІЛ, дві третини (25,6 мільйона) з яких жили в Африканському регіоні ВООЗ;
- у 2023 році 630 000 [480 000–880 000] людей померли від причин, пов'язаних з ВІЛ, і було зареєстровано 1,3 мільйона нових випадків ВІЛ-інфекції;
- ліків від ВІЛ-інфекції не існує. Однак, оскільки доступ до ефективної профілактики, діагностики, лікування та догляду за ВІЛ-інфекцією зріс, ВІЛ-інфекція стала керованим хронічним захворюванням, і люди, які живуть з ВІЛ, можуть прожити довге та здорове життя;
- ВООЗ, Глобальний фонд та ЮНЕЙДС розробили власні глобальні стратегії боротьби з ВІЛ, узгоджені з метою ЦСР 3.3 щодо припинення епідемії ВІЛ до 2030 року;
- для досягнення цієї мети 95% всіх людей, які живуть з ВІЛ, повинні знати свій статус, 95% з них повинні отримувати життєво важливу антиретровірусну терапію (АРТ), а 95% людей, які живуть з ВІЛ на лікуванні, повинні досягти пригнічення вірусного навантаження, що покращить стан їхнього здоров'я та знизить ризик подальшої передачі ВІЛ.

- серед усіх людей, які живуть з ВІЛ, 86% знали про свій статус, 76% отримували антиретровірусну терапію, а 71% досягли пригнічення вірусного навантаження.

ВІЛ-інфекція — це хронічне захворювання, що виникає внаслідок потрапляння в організм вірусу імунодефіциту людини. Вірус вражає імунну систему, порушує захисні функції організму та поступово робить його беззахисним перед іншими інфекціями та захворюваннями.

Як це працює? У здоровому організмі в разі потрапляння чужорідних тіл, вмикаються захисні функції імунної системи. Першими реагують Т-лімфоцити: розпізнають, що саме потрапило до організму, і передають інформацію про це В-лімфоцитам. В-лімфоцити синтезують антитіла, які борються з чужорідними антигенами.

ВІЛ вражає Т-лімфоцити, які розпізнають, що саме потрапило до організму, і передають інформацію про це В-лімфоцитам. Імунітет людини просто не знає, що йому треба відповісти на загрозу і як це зробити. Без імунітету людина лишається беззахисною перед будь-якою інфекцією.

ВІЛ передається:

- через кров — при використанні нестерильних шприців, голок чи іншого інструментарію (найчастіше це трапляється при ін'єкційному введенні наркотичних речовин, але також ризикованими є процедури пірсингу і татуювань)
- статевим шляхом — при гомосексуальних чи гетеросексуальних статевих контактах без презерватива (під час анального, вагінального та орального сексу)
- від матері до дитини під час вагітності, пологів і годування грудьми

ВІЛ не передається:

- повітряно-крапельним шляхом (при чханні, кашлі, розмові)
- через обійми, рукостискання, поцілунки
- при спільному користуванні предметами побуту (посудом, постільною білизною, рушниками)
- через укуси комах і контакти з тваринами

СНІДом називають комплекс захворювань, які виникають через руйнування ВІЛ-інфекцією імунної системи при відсутності відповідного лікування. СНІД – це остання, смертельно небезпечна стадія ВІЛ-інфекції. На цьому етапі організм вже не в силах протистояти інфекційним захворюванням, і людина стає дуже вразливою: можуть проявитись одразу декілька опортуністичних інфекцій і супутніх захворювань.

З моменту інфікування до появи перших видимих симптомів може минути декілька років – весь цей час людина, яка живе з ВІЛ, може виглядати і почуватися добре. Водночас вона може передавати ВІЛ іншим, сама про це не підозрюючи!

Однак з часом імунітет поступово слабшає. Вірус приховано руйнує дедалі більше клітин імунної системи: щоденно продукується 10 мільярдів нових вірусних частинок, що знищують 200 мільйонів захисних клітин.

У 85-90% випадків прогресія ВІЛ без терапії складає 7–10 років. Більше 50% нових випадків ВІЛ-інфікування виявляють на останній чи передостанній клінічних стадіях.

На ранніх стадіях ВІЛ не має жодних симптомів. Щоб зрозуміти, чи вірус є, необхідно пройти тест.

Втім на сьогодні досліджено певні клінічні симптоми, що можуть вказувати на наявність ВІЛ: лихоманка чи діарея без очевидних причин, що триває більше місяця, безпричинна втрата ваги, порушення роботи нирок, часте перенесення тяжких бактеріальних інфекцій, стрімке зниження гостроти зору та інші ознаки.

Антиретровірусна терапія (АРТ) уповільнює і практично зупиняє прогресування ВІЛ-інфекції та її перехід у стадію СНІДу. З появою АРТ число випадків СНІДу у світі скоротилося в 10 разів. АРТ не просто продовжує життя ВІЛ-інфікованих – вона дає їм змогу почуватися здоровими, повноцінно жити, професійно самореалізовуватись, створювати сім'ї.

Доконтактна профілактика ВІЛ (ДКП) – новітній метод запобігання інфікування ВІЛ, який впроваджується в Україні з 2018 року, а в Європі та північній Америці став популярним значно раніше.

ДКП – це прийом пігулок, які найчастіше містять 2 препарати: емтрицитабін і тенофовір. Їх слід вживати до тих пір, поки існує високий ризик інфікування ВІЛ. ДКП працює як щит, який не дає ВІЛ виживати в організмі людини. Препарати попереджають вбудовування ВІЛ в геном імунних клітин і вірус втрачає можливість розмножуватись.

ДКП призначають людям, які не мають ВІЛ, і в той же час мають високий ризик інфікування.

ДКП є додатковим медикаментозним способом профілактики ВІЛ, який входить до комплексу профілактичних послуг. Понад 2000 чоловіків та жінок із різних куточків України щоденно вживають свою пігулку захисту — антиретровірусні профілактичні препарати.

Профілактика – це активний процес створення умов для підвищення якості життя, формування особистих якостей людини, які сприяють її благополуччю. Головною зброєю в боротьбі з поширенням вірусу є попередження нових випадків інфікування. У зв'язку з цим, необхідно:

- приймати правильні щодо свого здоров'я рішення, намагатися протистояти таким чинникам ризику, як потреба експериментувати, самоутверджуватись під тиском із боку однолітків і наркодільців;

- уникати випадкових статевих контактів, бо чим більше сексуальних партнерів, тим вищим є ризик інфікування;
- застосування презервативів значно знижує можливість інфікування партнера не тільки ВІЛ, але й збудниками венеричних захворювань, вірусних гепатитів.
- пам'ятати, що венеричні хвороби сприяють поширенню ВІЛ, а тому їх потрібно терміново лікувати;
- тестування рекомендовано проходити через 3 місяці після ризикованого випадку і щонайменше раз в 6 місяців при регулярному практикуванні ризикованої поведінки.

Тестування на ВІЛ в Україні є добровільним, безкоштовним, конфіденційним, а за бажанням – анонімним. Ніхто не має права розголошувати Ваш статус третім особам. Людина, яка живе з ВІЛ, ні в якому разі не буде залучена до лікування примусово за результатами тесту.

Регулярне тестування на ВІЛ (рекомендовано двічі на рік) вбереже здоров'я вам і вашим близьким!

Тестування на ВІЛ не передбачає жодних попередніх приготувань. Для виявлення вірусу в Україні найчастіше використовують:

- ІФА-тест на основі крові з вени (в лабораторних умовах);
- експрес-тест на основі аналізу крові з пальця;
- також з 2018 року в українських аптеках стали доступні експрес-тести на ВІЛ, що базуються на аналізі слини;

Аналіз крові показує наявність ВІЛ через 3 місяці після інфікування. Перед тим триває інкубаційний період або так званий “період вікна” – проміжок часу, коли антитіла до вірусу ще не виявляються швидкими тестами, але людина вже може передавати вірус іншим.

У нашому закладі налагоджено тестування на ВІЛ за допомогою експрес тестів. За 10 місяців 2024 року більше 1600 відвідувачів дізналися про свій ВІЛ-статус. Пацієнти з позитивним результатом були направлені до Черкаського обласного спеціалізованого центру, де розпочали лікування. В другому півріччі 2024 року в центрі стала доступна послуга самотестування на ВІЛ, яка базується на аналізі слини. Відвідувачі центру мають можливість безкоштовно отримати тести для самотестування у свого сімейного лікаря і за усною згодою пройти тестування вдома без участі медичного працівника.

Постконтактна профілактика ВІЛ

Якщо людина мала професійний контакт з ВІЛ або існує його висока ймовірність, лікар може порадити постконтактну профілактику ВІЛ. Зазвичай це стосується медичних працівників та працівників екстрених служб. Професійним контактом з ВІЛ вважається

контакт з кров'ю або рідинами, що містять кров, потрапляння крові під шкіру, на ушкоджену шкіру або на слизові.

Випадковий (непрофесійний) контакт — це будь-який контакт, який стався поза професійною діяльністю. Постконтактна профілактика ВІЛ націлена на попередження розвитку ВІЛ-інфекції після імовірного контакту.

Залежно від того, був контакт професійним чи випадковим, існують різні алгоритми дій та першої допомоги після ймовірного інфікування. Проте важливо пам'ятати, що постконтактну профілактику ВІЛ необхідно розпочати якомога швидше протягом перших годин та не пізніше 72 годин після контакту.

Зазвичай курс постконтактної профілактики ВІЛ триває 28 днів.

Краще запобігати інфікуванню, ніж лікуватись!

Зав. ВІК Валентина Прокопова